

*Разговор са др Миланом С. Димитријевићем,
Савезним министром за науку, технологију и развој*

У граду на Ветерници снажно је одјекнула вест да је др Милан С. Димитријевић, рођен у Лесковцу 24. августа 1947, изабран за Министра за науку, технологију и развој у Савезној влади Савезне Републике Југославије.

Док су се млађи питали: ко је то? – старији Лесковчани су се одмах сетили знамените зубо-лекарске породице Димитријевић. Деда Милан, чије име према старој, доброј традицији, носи Савезни министар, био је социјалиста још из периода пре првог светског рата. Због политичке активности и окупљања млађих, напредно усмерених људи, стари Милан је више пута затваран и осуђиван. Данас једна од улица у близини Хемијске школе носи његово име. Баба Софија, први зубни лекар у Лесковцу, родом из Вологде на далеком северу, припадала је генерацији која је учествовала у првој руској револуцији. Она је заједно са Миланом, у тешким ратним и поратним условима, након прве светске катаклизме, подигла сина Сергија, будућег научника, познатог и цењеног историчара, али и учесника у стварању историје, врсног нумизматичара (највећу [приватну] збирку српског средњовековног кованог новца заветовао САНУ). Плодни научни радник и истраживач Сергије Димитријевић (Пирот, 1. IV 1912- Београд, 10. VIII 1987), заточеник Главњаче и многих злогласних логора у Француској и Немачкој (Бухенвалд), учесник и у међународном радничком покрету, отац је Милана Димитријевића; а мајка Нада је из чувене неимарске породице Анђелковић из Косанчића.

У окриљу те породице стасао је и развијао се Милан С. Димитријевић, научник од гласа и имена у европским и светским релацијама. Поред две значајне књиге ("Истраживање облика спектралних линија у Југославији" I и II) објавио је врло велики број студија из модерне физике и астрофизике у најугледнијим светским часописима и зборницима. Тај плодан рад, уз учешће на веома бројним научним скуповима и конгресима у земљи и иностранству (преко 60), донео му је међународну репутацију, поред осталог и чланство у Међународној астрономској унији.

На научно-стручном пољу наш Савезни министар Милан С. Димитријевић, дао је крупан допринос разумевању појава у лабораторијским и звезданим спектрима и познавању атомских процеса у плазми. И поред вишеструких фундаменталних научних истраживања, обележених запаженим резултатима, он се успешно бави организацијом научних активности. Научно стваралачки популарише физику човекове околине и физику универзума у чланцима које објављује у *Васиони*, *Галаксији*, *Политици*, *Математичко-физичком листу*, *Младом физичару* и др. Сарађивао је и у лесковачкој *Нашој речи* и часопису *Наше стварање*. Уредник је нашег највећег часописа из астрономије *Bulletin Astronomique de Belgrade*, затим главни и одговорни

⁷⁴⁸ „Наша реч“, 12. март 1993 (*Угрожено достојанство науке*)

уредник *Васионе* и председник Астрономског друштва "Руђер Бошковић". Остварио је три серије о планетама и другим небеским телима на Телевизији Београд од 1986-1992. Истовремено је и занимљив песник што је мало познато; али и велики светски путник, несустали песник путовања.

Као рођени Лесковчанин везу са завичајем није прекидао, иначе београдски школарац и студент, сарадник је многих научних радника из Париза, Енглеске и Пољске. По усмерењу космополита, однегован на српској традицији и руској култури и цивилизацији, полиглота, заљубљеник је свеколике лепоте света и живота. Након дипломирања на Природно-математичком факултету, Одсек за астрономију 1972, а 1973. године дипломирао физику на Одсеку за физику и метеоролошке науке. Магистрирао је 1976. на смеру за Физику јонизованих гасова. На истом факултету одбранио је докторску дисертацију из области плазмене спектроскопије (1978). Радну активност започиње у Институту за физику у Београду (1984), а после неколико година прелази у Лабораторију за физику и технику ласера у Институту за примењену физику. Као виши научни сарадник од 1984. ради на Астрономској опсерваторији, где је 1986. изабран за научног саветника. Иако је он снажна стваралачка индивидуалност, поседује веома истанчан смисао за тимски рад, уз спремност за стваралачко друштвено ангажовање, што иначе није чест случај. Све ово показује да је Димитријевић свестрана и слојевита стваралачка личност, веома даровит и плодотворан радник изражених личних и стручних квалитета и великих могућности, што ће се с временом све више потврђивати.

Поводом избора за Савезног министра за науку, технологију и развој, обратили смо се Милану С. Димитријевићу интересујући се за његов однос према завичајном Лесковцу.

- Лесковац је град у коме сам се родио, град за који су везане најлепше успомене мога детињства, пошто сам у њему редовно проводио летњи распуст, за мало дете најлепше годишње доба, шетајући од бабе до тетака, од тетака до бабе. Упијао сам приче моје бабе Роске Анђелковић и бројних најближих рођака из породица Лешњак и Грозничка; Одрастао заједно са лесковачком дечурлијом, тако да се моја учитељица хватала за главу каквим то језиком говорим кад се најесен вратим у школу. Кад бих следећег распуста дошао на мене је велики утисак остављало што ме кад прођем први пут улицом препознају из сваке радње као Сергијевог сина, док сам у Београду увек потпуно непознат пролазио улицама. То ме је испуњавало неком топлином и осећањем да припадам овом крају.

Који су Ваши задаци и шта намеравате да урадите као Савезни министар?

- Желим да организованим и систематским радом побољшам стање у науци и технологији, што ће обезбедити бржи развој целог нашег друштва. Ради остваривања ефикасније развојне политике ангажоваћу се за увођење најновијих научних достигнућа и савремених технологија, што ће, надам се, довести до боље спремности наше привреде за већу конкурентност и брже укључивање на светска тржишта, по престанку санкција.

Борба за укидање санкција је међу најважнијим задацима Савезне владе. Као министар за науку покушаћу да укажем, хуманистички

оријентисаним интелектуалцима у свету, на моралну неприхватљивост санкција у фундаменталној науци, које нас, у доба када је човек закорачио у Космос, враћају методама средњовековне инквизиције против слободно мислећих научника.

Да ли неко има морално право да у име било каквог циља спречи објављивање научног рада који представља допринос целом човечанству? Таква наопака настојања представљају напад на универзалност науке, на чињеницу да је она опште човечанска и да доприноси развоју целе Планете. Верујем да ће се једнога дана стидети сви они који су у томе суделовали, па можда и они који се томе нису супротставили. Зато бих желео да мобилишем научнике у свету и код нас да својим појединачним протестима све више шире фронт оних који се боре за достојанство фундаменталне науке.

Забрињава одлазак младих стручњака из земље, може ли се то и како зауставити?

Потребно је, пре свега, да се идентификују и подрже они људи и организације, научне и технолошке институције, које дају највећи допринос нашем развоју и пружити им сву потребну помоћ. Да би се смањио "одлив мозгова" неопходно је такође да се идентификују и подрже они млади људи који обећавају да ће се стваралачки уздићи до највиших нивоа. Њима треба обезбедити све потребне услове за пуни стваралачки развој и усавршавање, уз отварање свих перспектива, због тога што се млади људи много лакше одлучују да спале мостове за собом и свију гнездо у некој другој средини, ван домовине.

Како то мислите да реализујете?

- Доношењем одговарајућих закона треба пронаћи најбоља решења за егзистенцијалне проблеме установа које живе само од науке а налазе се у тешком материјалном положају. Тим недовољним средствима морају се решавати и сви други животни проблеми, посебно непрофитних организација, као што су на пример научна друштва. Уз то, покушао бих да организујем мрежу научних и технолошких организација на савезном, републичком и регионалном нивоу, по могућству заснивањем заједничких база података, што би омогућило боље међусобно повезивање и планирање научног и технолошког развоја.

У овом смислу какав је Ваш однос према завичају?

- Са осећањем тескобе читам у књигама свога оца и других лесковачких научних стваралаца о значају који је некада имао овај српски Манчестер у југословенској привреди. Југ Србије има значајне потенцијале које треба свестрано подржати, има врло добре кадрове и људе способне да достигну највише научне домете, као што је академик Звонко Марић... Према завичају осим носталгије и љубави осећам и изузетну одговорност и обавезу. Зар би неко, доиста, могао занемарити родни град у коме две улице носе имена чланова његове најуже породице.⁷⁴⁹

⁷⁴⁹ Улица Милана Димитријевића, стрељаног у Јајинцима због левичарског и прокомунистичког опредељења, и др Сергеја (Сергија) Димитријевића.